

DEBRECZENI ELLENŐR.

Politikai, közgazdasági s társadalmi lap.

A SZABADELVÉPÁRT KOZLONYA

Megjelen hetenkint ötször, u. m. Hétfőn, Kedden, Szerdán, Csütörtökön és Szombaton.

Előfizetési feltételek: helyben háshoz hordva vagy vidékre postán küldve. Egész évre 10 frt. Félévre 5 frt. Negyedévre 2 frt. 50 kr. Egy hónapra 1 frt.

Hirdetési díj: 6t hasábol petiter 6 krajczár. Nagyból kezdve minden sorra 20 kr. A hirdetéseknek minden sorra 20 kr. Nyilatkoztatók költségeket minden sorra 20 kr. A hirdetéseknek minden sorra 20 kr.

Debreczen, ápril 27.

Az ország egy régi kötelességét teljesíti: az állam maga veszi kezébe az 1848-9-iki szabadságharc rokkant bajnokairól való gondoskodást.

A hősök, kiknek dicsőség rokkant ifju homlokát, elaggottan, elnyomorodottan várják a segítő kezét. A lábat, a kezét, melyet harminczegy év előtt elvitt az ágyugolyó, vissza nem adhatni, az ifjuság erejét sem varázsolhatni vissza a megtört testbe; hanem legalább gondoskodhatni, hogy a derék aggyastánok nyomortól menten csendes nyugalomban tölthessék hátralevő napjaikat.

Evekkel ezelőtt épült már számukra egy menedékház. Közadakozás emelte; egyes honfiak kegyelete alapítványokat tett a rokkant honvédek eltartására s azóta is évenként folynak a nemes czélra adakozások. De mint minden a mi csupán közadakozásból áll fenn, megéri a változó idők sulyát a nemzeti kegyelet ez alkotása is; az adakozások évről-évre apadnak. A menedékház, mely száz rokkant számára épült, alig képes nagynehezen megvenni ellátni s az a szomorú kilátás nyílt meg előttünk, hogy még ezek számát is jelentékenyen le kell szállítani, mert nincs miből eltartani őket. A töké oly csekély, az adományok oly bizonytalanok; maga az épület is nemokára roskadoz, új tető kellene és nincs miből. Sok egyéb kellene és semmi sincs.

A honvédegyetek országos központi választmánya ily körülmények közt jogosultnak vélte, hogy az állam segélyt kérje az országgyűléstől. Azok, kik a haza szolgálatában nyomorodtak el, azok, kik vérrel szolgálták a hazát, szánót tarthatnak a haza hátlájjára. Szerény volt a kívánság, csak tíz ezer forintot kérték. A képviselőház többet tett. Utasította a kormányt, hogy vegye az egész menedékházat az állam kezébe s az állam gondoskodjék annyi 1848-9-iki rokkant honvéd ellátásáról, a mennyi csak elér az épületben. A kormány készséggel hozzá járult e határozati javaslatához, sőt Tisza Kálmán még azzal toldotta meg, hogy addig is, míg az átvétel megtörténik, a kormány előlegezni fogja a rokkant honvédek ellátására szükséges összeget.

Most már tehát csak a honvédegyetek központi választmányának beleegyezésétől függ, hogy rokkant szabadságharcosaink sorsa élők végéig biztosítva legyen. Az országgyűlés kimondta, hogy az állam magára vállalja a kötelességet gondoskodni rokkantjaink menedékházáról.

Egy régi panasz szűnt meg, egy régi óhajtatás teljesült ezzel. Egy, nem habozunk megvallani, jogosult panasz, egy óhajtatás, mely minden igaz magyar szív mélyére volt vésvé. De ha valaki azt hitte, hogy azok a nagyszájú szélső baloldali hazafiak, kik mindig azon keseregtek, mily szegény, hogy nem gon-

doskodik a magyar állam maga rokkant honvédeinkről, — már most megnyugszanak, az a valaki nagyon csalódott. Igaz, hogy a függetlenségi pártnak számos tagja, köztük a nemeslelkű Irányi, örömmel nyugodtak meg a többség határozatában; hanem hát a szélső bal tősgyökeres mokány legényei, hogy nyugodnának bele abba, a mit ez az átkos kormány cselekszik? Micsoda? Gondoskodni akar a rokkant honvédekről? De azt ugyan ne próbálja, azt nem engedjük. Hogy minket megfoszson a mi leg-hatalmasabb kortesfegyverünkől? Hogy már ezután szemére se hányhassuk czudar haláltáncát a haza szabadságának védőit iránt? Hogy ne kurjongathassunk: nézzetek csak ezt a szolgálékú kormányt és pártját, kik Bécset kegyét hajhászva megtagadják vitéz honvédeinket? Olyan nincs, hogy mi már most kiadjuk a kezinkből ezt a használható eszközt, nem vagyunk boldok!

Ilyen nemes érzelmekkel eltelve szálltak a sikra ezek a vitézek. Érdekes volt látni, hogy épen azok, kik tíz ezer frt segélyt kértek az államtól a rokkant honvédek támogatására, hogyan kiütköztek az ellen, hogy az állam valamiképp gondoskodása alá ne vegye a honvédeket. Hát hiszen, tisztelt ház, nem azért kértük mi azt a tízezer forintot, hogy megadják vagy hogy még többet adjanak, hogy kimondják a rokkant honvédek állami segélyezését, a mit mi mindig sürgettünk, de csak abban a reményben, hogy önközzük majd elvetik. Tisztelt ház, méltóztassanak megkönnyölni rajtunk, ne hagyjanak tönkre jutni bennünket, hiszen mit csinálunk mi már most, ha önközzük nem hagyják csern megvalni szegény honvéd bajtársainkat?

Körülbelül így lehetett volna híven kifejezni e kétségbeesett szélső baloldali hazafiak gondolatait s a mit szóval előadtak, az sem sokat különbözött ettől. Hanem a képviselőház többsége nem volt irgalommal irántuk s nagyobb figyelemre méltatta a honvédek ügyét mint szószóllóikét. Megtörtént a nagy lépés és ne felejtjük el, hogy Tisza Kálmán kormánya alatt történt: kimondatott az 1848-9-iki honvédek állami segélyezése.

Gróf Szapary Antal magyar kir. főajtónálló mesteri méltóságra emeltetett az elhunyt Almássy György gróf helyébe.

Sennyey Pál báró nem akarja elválni az új magyar országos bank elnökségtől. Az a hír kereng egybéként, hogy az egész bank létre jött most már kétségessé vált.

Matlekovics Sándor miniszteri tanácsost mint a „Bud. Corr.” értesül — képviselőjükké szándékoznak kijelölni Szilágy helyére a pozsonyi választók, mert azt remélik, hogy legközelebb helyettes államtitkár lesz Matlekovics.

A „Debreczeni Ellenőr” tárczája

Egy holdas éj.

Leopardi életéből. — Irta: DENGI JÁNOS. (Vége)

Hiába minden — folytató Leopárd — nem lesz sikere. A grófék büszkéi és hajthatatlanok. S a mint nekem sikerülne egy pillanában felvilágosítani őket, úgy terelhetők a következőben ismét előbbi gondolataikba egy másik. S ha nem így volna is; én szívembe látom, én nem vagyok ott, én nem leszek ott soha!

Ezt csak képzeled; hiszen alig beszélgetél még vele s nem is mondád neki, hogy szereted... — Minek oda gyakori beszéd? Minek azt megmondani? A nő szeme sokkal édesebb, semmint meg ne látni, hogy ki szereti. Oh én nagyon sokszor elárultam azt! S ő mégis mindig olyan hideg, mozdulatlan maradt; arcán mindig ott volt az a szótlan, komoly nyugalom, mely lebilincseli s kétségbeesett. Nem, nem! Az én sorsom a fájdalom lemondás; nekem így kell elvérzenem a szerelmem örök lángjaiban — szeretetlenség. Mig őt meg nem ismerem, vigasztalni tudtam magamat. Most már annak is vége. Felálítottam, aki vigasztom-

A honvédmenház fölötti vita vége.

— Az országgyűlésen. — Budapest, 1880. ápril 26.

Tegnap számunkban megírtuk, hogy mi kép kíván a kormány segíteni az 1848-9-iki rokkant honvédek sorsán. A mint azt előre is látni lehetett a ház elfogadta a pénzügyi bizottságnak tegnap közölt határozati javaslatát Tisza Kálmán módosításával. A mai ülésen Kovács László mondott nagyobb beszédet a javaslat mellett mely rég óhajtott stadiumhoz vezet. Si monyi Ernő is (még ő is!) elfogadja a kormány javaslatát egy szó módosításával, t. i. az állam kezébe helyezi az állam ellenőrzését kívánja. A vita végleges befejezte előtt Novák ajánlta ismételtén javaslatát. Molnár György előadó pedig a következő zárbeszédet tartotta: Méltóztassék a t. ház megengedni, hogy mint a pénzügyi bizottság előadja igen röviden megjelöljem álláspontomat azon határozati javaslattal szemben, melyet Novák Gusztáv t. képviselőtársunk nyújtott be, valamint a miniszterelnök ur pótló javaslatával szemben is. (Halljuk!)

A Novák Gusztáv képviselő ur által beadott határozati javaslat felfogásom szerint illuszióssá tenné azon nemes és nagyszerű célt, melyet a pénzügyi bizottság kedélyesen a miniszterelnök ur által előterjesztett indítvány kifejez, és amelynek megvalósítása a pénzügyi bizottság határozati javaslatának a t. ház által leendő elfogadása után elérhető leend. Ezen czél az, hogy a honvédmenház kérdése dícső honvédek javára véglegesen megoldassék.

Novák Gusztáv képviselő ur intézkedése ideiglenes, palliatív, pedig e kérdésben palliatív intézkedéssel megelégedni nem lehet. T. ház, a központi választmányának beadánya igazolja, hogy a honvédmenház alapjának összes vagyona 30.000 frt, melynek évi jövedelme 1800 frt; évenként adakozásokból lehet várni 5000 frtot, tehát az összes bevétel 6,800 frt. Igazolja a kérvény azt is, hogy a honvédmenház tőzete oly rossz, hogy azt új-ból kell építeni. Erre és a menház egyéb megromlást részének kijavítására igen nagy összegek kivantának. T. ház! mikor olyan állapotban van a menház, hogy a hazafiúi kegyelet által, mely tökével emelt épületet, az annak jelenlegi kezelője nem bírják feuttartani; midőn oly állapotban vagyunk már, hogy az évi adakozás — nem keresem mi okból — de annyira megcsökken, hogy abból nem 100, de még 40 rokkant sem lehet eltartani: akkor a pénzügyi bizottságnak kötelessége volt ajánlani, hogy e kérdést véglegesen oldja meg. (Helyeslés.)

Ugyanezért, a midőn én e határozati javaslatot minden módosítás nélkül elfogadásra ajánlom, egyszerűsind azt jelentem ki, hogy a miniszterelnök ur módosítványának elfogadását is kérem.

Az mondja ugyan Novák képviselőtársam, hogy ez hurza basztja a dolgot; pedig a miniszterelnök ur indítványában az mondatik, hogy rögtön adjuk tehát addig, míg a ház határozata folytán a központi választmányal az egyezés megtörténik, a szükséges állami ellenőrzés mellett segítve lesz. A mit Simonyi Ernő t. képviselőtársam mondott, hogy a központi választmányt a menház átadására nem lehet kötelezni: ez igaz; de hisz nem is akarja ezt tenni senki, mert a pénzügyi bizottság határozati javaslata is azt mondja, hogy ez egyezés tárgya. Meg vagyok győződve, hogy a központi választmány azon igaz, lelkes emberekből áll, kik a honvédek keserűségét végleg orvosolni akarják, a miniszterelnök urral oly egyezésre lépnek majd, a mely véglegesen megoldja a kérdést, a mit a pénzügyi bizottság és a miniszterelnök ur óhaj. (Élénk helyeslés.)

Ennélfogva ismételtén kérem a t. házat,

méltóztassék a pénzügyi bizottság határozati javaslatát a miniszterelnök ur pótlásával elfogadni. (Élénk helyeslés.)

A megállapított költségvetés.

Az 1880. évi költségvetés tárgyalása a képviselőház tegnap ülésében befejeztetvén, ezen év pénzügyi mérlege a következőleg alakult: Rendes kiadások 248,938.574 frt. Átmeneti kiadások 502.333. Beruházási kiadások 7,532.351. Rendkívüli közpénzügyi kiadások 2,526.130. Összes kiadások 259,499,408 frt. Rendes bevételek 237,156.011 frt. Átmeneti bevételek 2,427.146. Összes bevételek 239,583,157 frt. A hiány 19,916,251 frt. E hiány fedezésére szolgálhatnak a már kibocsátott 15 millió aranyjárdék és az állam birtokában levő vasuti beruházási kötvények.

Hajdumegye közgyűlése.

(Folyt.) Debreczen, ápril 26.

A gazdasági viszonyok a múlt évben felette elszomorítottak voltak, a termés rosszul ütött ki, miert is a belgyűlési terhez felirat intéztetett, a szűkölködő népek munka adással megkönnyebbitése iránt, inségit munkára kérést 32483 frt, megadott 20 ezer forint, az ez irányban tett intézkedésekről később tétetik jelentés.

Az egyes községek részéről inségi kölcsönkövetkezőleg vétettek fel. Kaba 14 ezer. Földes 3. Tetétlen 3. Csege 2. Mikepércs 2. Hadház 1. mely összegek 5% kamatra osztattak ki.

A jelen évi termések ez idő szerint kedvező eredménytül kecsegtettek, kivéve a rozst termést, mely nagyobb részben kivészett. A honvédelmi ügyet illetőleg jelentés tétetik, hogy 1. évi mártus 22-től ápril 18-ig a sorozás bevezetett, a nádudvari járásban állítólag volt a közös hadsereghez 95, a pótlékba 9, ezen szám teljesen fedezve lett és még a honvédséghez is soroztatott 11.

A b-újvárosi járás ujonczutalék 91, a póttartalékhoz 9, ezen szám szintén fedeztetett és még a honvédséghez soroztatott 22. A városok is ily kedvező arányt tüntetnek fel.

A d-ó-ú-g. A megye terheül a múlt 1878. évről ájtott 248,844 frt 30¹/₂ kr. 1879-re előíratott 642,439 frt 74¹/₂ kr. Összesen 891,284 frt 5 kr. Erre fizetett 547,767 frt 59¹/₂ kr. leirattott 36,341 frt 99 kr.

Összesen 584,109 frt 59 kr. Maradt hiány 307,173 frt 46 kr. Az adó nagyobb mértékben az évi terméketlenség miatt nem folyhatott be a kellő eredménytül.

A megye területén volt a évben 93 helyét hívtavális, 12 róm. cath., 10 görög cath., 2 községi jellegű, 15 izraelita, összesen 132, polgári iskola 1, ismételő iskola 68. Tankötelesek száma 6-12 évesek összesen 14344, 13-15 évesek összesen 6369. Tanítók száma 139, — az iskolák jövedelme készpénzben 63,374 frt 10 kr, terméskészben 8264 frt 2 kr, — tanítók fizetése 62,295 frt 46 kr, — az iskolák összes kiadása 72,422 frt 68 kr. Uj iskola építetett Dorogon 1, Nánáson 2 iskolaterem, — Vámospercsen 1.

A K ö z m u n k a ú g y. A tervezett utépítések és kijavítások megtörténtek, a hortobágyi hid építése folyamatban van, a közmunkái örölkét gabonáikat, a hercegi molnárnak fizetendő évi fél mellet; egy gránit talapzatot is állítottatott fel, a mely ma is ott moshokodik az első udvar közepén, jelezve azt a helyet, a hová e felvilágosodott nemes ember saját szobrárt szándékozott tétetni, azon munka befejeztetvén, melyet építészé végezt az ő számára.

De, mint Oroszországban sok egyebet, a mit az előhaladás iránti ideiglenes lelkesültég hatása alatt kezdenek, a herceg Viszkov fausi lakát sem végezték be soha, habár a nagy napokban számos metszett tákrót függesztettek is fel, melytől a tetőzet palával kellőleg be lett volna fedve. Herceg Viszkov látva, hogy tákrói elvakulnak s ő maga is amolyan közsévszerű rohatókat kezd érezni azon burgosága jutsálmán, hogy lakni akarta kastélyát mellet; fái kiszáradtak volna, meggyűlölte ezt a helyet és elköltözött Pétervárra, állítva, hogy a kik a haladásnak szentelik magokat, mindig megbájak. A herceg fia sohasem közeledett a romlatag új hához. A következő herceg meglátogatta koronkét, mikor pénze volt szüksége és gyantította, hogy gardatsztjstje leppja. A mi a mostani herceget illeti, ha őt állandóan látjuk betelepelve e házba, melyben az esők, a patkányok és az estendők nyomai oly nagy mértékben mutatkoznak, annak szomorú oka az, hogy pénzügyei nem engedik, hogy másol lakozzék. Viszkov Stergius negyven éves, bátalsága vig évelt Párisban töltötte; ezelőtt tíz évvel megházasodott s neje hozományát

kaerőnek szakmányszerentű kiosztása most van folyamatban.

A társadalmi téren történt mozgalmakra nézve előterjesztetik, hogy az év folyamán különböző egyetek alakultak, — nevezetesen H-Böszörményben 5 temetkezési egyet, — Tégláson 1 temetkezési, Nádudvaron 1 társaskör, Nánáson tüzoltó egyet, — a czebelből majd minden városban iparegyesület alakult.

A megye pénzübarban kezelés alatt álló pénzekekről és az ügy forgalomról külön tétetik jelentés. Az alispáni jelentés felolvastatván, főispán indítványára alispánok jegyzőkönyvileg elismerték és közösen nyilatkoztattak a nagy müködnddel összeállított jelentésért, az egésze ügyre vonatkozólag ajánlathozott indítványok elfogadtván, a kellő intézkedések megtételével alispán megbízottak.

Főispán hivatkozva a tárgyak halmazára és azon körülményre ha a most el nem iutézhető tárgyak csak egy fél év múlva jöhethének ismét tárgyalás alá kéri a közgyűlést, hogy a legutolsó napokon érkezett tárgyak is vétesseken fel, mire névbe a bizottsági tagokat kintartásra és türelmele kéri fel.

Csillai János képviselő tagnak, a képviselők napi díjai megállapítása tárgyában a belgyűlési irodához felterjesztett felebevezénye beklüdtetve, mihez tartás végett Hadház városának megküldetik.

A B a r á n d i ú k - g y ö g y s z e r t á r engedélyezést megtagadó belgyűlési irodai rendelet a p-ladányi gyógyszerészettel betölteteni rendeltetik.

S ó v á g ó G á b o r 1873—876. é v s z á m á d a i a b e l g y ű l e s i m i n i s t e r a l t a l m e g r e n d l t v i z s g á l a t m e g e j t e s z e t t e t a H. B ö s z ö r m é n y i p o l g á m e s t e r n e k k i a d i a t k i, j e l e n t e s e 3 0 n a p o k a l a t t b e v á r t a t k.

Egyek község 1880. évi pótköltség előirányzata minden változás nélkül, a p-ladányi némi módosítással elfogadottat. Czincz Ignác és társának a h-böszörményi képv. testület azon határozata elleni felebevezénye folytán, melyvel a catastrális térképek a birtokosok költségén rendeltetésekre, felirat határozatokat intéztet a belgyűlési irodához, hogy a kérdéses utast. térképek bírnak-e elegendő hiteltességgel, ez esetben azok másolatának megküldése kéréttet.

Silye Gábornak arányosítási ügyben beterjesztett felebevezése a belgyűlési irodához terjesztetett határozatokat.

Szenté Bálint h-böszörményi rendőrkapitányuk az idő előtti szüretelőkre ki rött bírságokért feloldó h-böszörményi képv. testület határozat elleni felebevezénye folytán a mennyiben az eset rendőri ügyet képez és így a képv. testület nem volt jogosítva a rendőrkapitányi határozatát feloldani, a képv. testület feloldó határozata megsemmisítették.

B ö s z ö r m é n y v á r o s k e p v. t e s t ű l e t e n k, a t o r o n y é s t e m p l o m é p i t é s n e l k ö z m u n k a e r ö k e k f e l h a s z n á l á s a i r á n t i k e r e l m e n e m t e l y e s i t t e t t k.

N a g y K á l m á n k ö z g y. b i z o t t s á g n a k l e m o n d á s a f o l y t á n h e l y e b e m e g v á l a s z t a t o t t F e k e t e S á n d o r.

I z r a e l L a j o s v á l l a l k o z o d n a k a v á m o s p e r c s i v i l l o n g h o l f e l t e p t e s e k ö r ű e l k ö v e s t t m u l a t s z a m i a t t r e a r t o t 3 0 f r t n y i p e n z b i r s á g a l o l f e l o l d a t á s i r á n t i k e r e l m e f o l y t á n, t e k i n t v e, h o g y a m u l a t s z a t f o l y a m o d o n k ö n h i b a j a k i v ű l k ö v e t t e t t e l s h o g y a k e r d é s e s h a l u t o s a g s z e r z o d e s e n k i k ö r ű t f e l t e t e k s z e r i n t é p i t t e t t k i, l e t o a p e n z b i r s á g t e r h e a l o l f e l o l d a t i k é s r e s z e r e k e r d é s e s ö s z e g k i n t a l t a t k.

N a g y M i k l ó s d o r o g i p o l g á r m e s t e r n e k G a a l M i h á l y á r v a s z e k i e l n ö k e l l e n e l l e n b e t e r j e s z t e t t f o l y a m o d o n y a k e r i v e n t t á r g y a l a s a l á, p a n a s z t o v o N a g y M i k l ó s k i j e l e n t i, h o g y ő z e ű b y e n a k i r. ű g y e z s e g n e l — m i n t l e g i t t e k e s s e b b h e l y e n — e m e l p a n a s z a t, k e p v i s e l t e s t e l e t h e z b e a d o t t f o l y a m o d v á n y á t i n k á b b c s a k t a d o m á s v e t e l v e g e t t

Monacóban a Blanc ur zöld asztalán hagyván, most sincs egy kopejke is, őt gyermek atyja és udvari tanácsos.

Ez azonban korántsem teszi azt, hogy herceg Viszkov mindörve megfordul az udvarnál és tanácsot ad, hanem egyszerűen csak azt jelenti, hogy a herceg a csúnek, vagyis a nemesség szervezetének hetedik fokán áll és a polgári szolgálatban egyenlő rangu a katonaságnál az alerzedesell. A herceg merő formáságból állott polgári szolgálatba s csak is azért tette, hogy meg legyen kellő rangja abban a hivatalnok hierarchiában, melyen kívül az orosz nemes nem számít. Herceg Viszkov husz éves korában tanodai igazgatóságon kezdte és soha semmit sem igtaván, kellő időben előmozdított tartományi titkárságra, mely állomásról a semmittevés ugyanazon műfolyama következtében, áthaladt egy rakás nagyhangzús méltóságon, mig el nem érte mostani fokozatát, a mely őt képessé teszi arra, hogy magasabb fokokra neveztesse ki, a melyek mindnygyike a kincstárba fizetendő díjakkal jár együtt. Mint-hogy ezek a díjak meglehetősen magasak, arra nincs kilátás, hogy herceg Viszkovt elmozdítsák, mikor őt úti az előléptetés sora. Az az orosz nemesek előléptetésére oly hivatalokba, a melyek teendőit sohasem végezik, nagyra emelt méltóságnak látszik arra, hogy őket koronkint tehetségtől felett magírásolják s a mellett még jó kedélyben is tartassák. (Vége köv.)

